

Innspill til kommende stortingsmelding om livslang læring og utenforskap.

Fra Utdanningsforbundet ved Oslo VO, Rosenhof, avdeling Sentrum.

Avdeling Sentrum ved Oslo VO, Rosenhof, har 16 klasser med norskopplæring for Spor 1-deltakere og 26 klasser i grunnskole 1-7. Pr mai 2015 er det 291 deltakere på norskkurs og 532 elever i grunnskole. Utdanningsforbundet har 35 medlemmer ved avdelingen.

Som departementet peker på, vil personer som har for svak utdanning, manglende grunnleggende ferdigheter og/eller manglende språkferdigheter, ha vanskelig for å komme inn i arbeidslivet i Norge. Ikke minst blir kvinner rammet, fordi 5-årsfristen for gratis norskopplæring for mange gjør at de mister rettigheter til gratis norskopplæring lenge før de har kommet på et norsknivå som er tilstrekkelig for å få jobb. Med en eller to fødselspermisjoner, vil mange kvinner miste rettigheter mens de fortsatt er på A1-nivå i norsk. Spesielt gjelder det personer som kommer som analfabeter til Norge og de som har noen få års grunnskole av varierende kvalitet.

Når innvandrere mister rettighetene til gratis norskopplæring og muligheten for å oppnå et norskprøveresultat som kreves i arbeidslivet, havner mange på sosialhjelp iblandet sporadiske arbeidsrettete kurs tilbudt av NAV. Dessverre er ikke alle kursledere engasjert av NAV, kvalifiserte pedagoger. NAV har heller ikke samme mulighet som de kommunale norskopplæringssentrene til å lage grupper av deltakere med noenlunde sammenfallende behov. Personer med liten eller ingen skolegang fra hjemlandet tilbys samme kurs som de som har høyere utdanning. Svært mange går på kurs etter kurs uten reell mulighet for å komme inn på arbeidsmarkedet.

Denne problematikken kommer ikke klart frem i statistikken. Når en person er i et kortvarig tiltak eller kortvarig praksis, ser det positivt ut om en bare leser tall. Vi som jobber med innvandrere, ser ofte at de er like langt unna jobb etter fullførte NAV-kurs.

Det er vesentlig for samfunnet at færrest mulig går hjemme uten tiltak. En del innvandrere med svake skoleferdigheter står i fare for å bli passive mottakere av sosialstønad. Dermed får heller ikke barna deres rollemodeller i hjemmet for sine egne voksne liv som arbeidstakere. Det vil lønne seg for samfunnet at også de som aldri vil makte en full stilling i vanlig arbeidsliv, har en form for aktivitet.

Voksne med lite skolebakgrunn har i Oslo kommune tilbud om gå i grunnskole 1-7 – enten for å sikte mot grunnskoleeksamen for de som har mulighet for å ta videre utdanning, eller for å forbedre sine grunnleggende ferdigheter. Men dette tilbudet bør komme ved siden av og ikke erstatte kvalifisering for å få jobb. Så lenge det forventes fulltidsopplæring for de som går i grunnskole, begrenser det muligheten for å komme seg ut i arbeidspraksis. Vi ser at mange som deltar i grunnskoleopplæring ønsker enten et mer spissa tilbud som fører fram mot Norskprøven for innvandrere, eller en mer arbeidsrettet språkundervisning med allmennkunnskap skreddersydd for voksne som har arbeid som mål.

Svært mange med liten skolebakgrunn går på kurs uten å ha fått forståelig informasjon om hva det innebærer og hvilke konsekvenser det får for dem. Noen søker seg til grunnskole fordi det er eneste mulighet for videre aktivitet og gratis norskopplæring.

Også for deltakere med rett og plikt trengs det en gjennomgang av hva slags opplæring som gir best uttelling. Introduksjonsprogrammet må tilpasses behovet til deltakere med liten og ingen skolegang. I Oslo kommune skal alle introduksjonsdeltakere ha 30-timers språkundervisning per uke helt fra starten. Så stor mengde undervisning hver dag er umulig å nyttiggjøre seg for mennesker som er i ferd med å etablere seg i en ny tilværelse og dertil er uvant med skolegang. Det er ikke vanskelig å forestille seg sjokket dette medfører for personer som aldri har gått på skole før. Vi ber departementet ta hensyn til at nyankomne flyktninger trenger lang tid for å tilpasse seg og derfor bare kan nyttiggjøre seg et lite antall norsktimer pr uke i starten.

Tiltak vi mener vil ha effekt:

1. Tilby god rådgiving på et språk deltakere forstår ved inntak til norskkurs og grunnskole, og i god tid før rettigheter til gratis norskkurs går ut. Inntaksstedene bør styrkes med flere stillinger til rådgiving. Søkere til grunnskole må ha klart for seg tidsperspektivet for utdanningen og hvilke muligheter den gir.
2. Forlenge tidsrammen til gratis norskkurs utover 5 år og øke timetallet for personer med liten skolegang slik at de har mulighet til å lære nok til å oppnå det nivået som kreves på Norskprøven for å få fast jobb. Spesielt gjelder det dem som tar ut foreldrepermisjon i perioden.
3. Tilby skreddersydde arbeidsrettete kurs for de som har mista rettigheter til norskopplæring. Ansvar for disse kursene bør fordeles mellom pedagogiske institusjoner, som voksenopplæringssentrene, og NAV. Pedagoger må ha ansvar for kursing i norsk, arbeidsrettet samfunnskunnskap og grunnleggende ferdigheter. NAV må ta ansvar for praksis. Man kan velge å bruke utvalgte læringsmål fra Kunnskapsløftet eller domener fra "Læreplanen i norsk og samfunnsfag for voksne innvandrere" og legge til tema som er nødvendige å kunne for å fungere i jobb. To dager kurs og tre dager praksis vil være en god kombinasjon. Slike kurs bør tilbys de som har mistet rettighetene. Det er god investering å gi slik opplæring som alternativ til grunnskole fordi flere vil komme ut i jobb. Vi har allerede god erfaring med kombinasjon av praksis og skole på kvalifiseringssenteret "Quo Vadis?" hvor deltakere fra Oslo VO Rosenhof deltar.
4. Sikre at all undervisning av innvandrere gis av kvalifiserte pedagoger. Det er lite lønnsomt å tilby kurs med dårlig kvalifiserte kursholdere som har avtaler som ikke gir tid til tilstrekkelig forberedelse. Skal man lykkes i undervisning av personer med lite skolebakgrunn, kreves det god pedagogisk og faglig innsikt for å gi et tilpasset tilbud som fører til resultater.
5. Tilby deltakere som har gått lenge på kurs, et varig arbeidsforhold etter arbeidsevne – fra et par timer noen dager til flere timer alle dager. Kommunene kan kreve arbeid for sosialstøtte, men det vil være et incentiv til større innsats om det gis en litt høyere lønn for alle timer man er i arbeid. En lang rekke oppgaver i kommunen kan løses ved slik arbeidskraft. Arbeidsplassene kan finansieres av NAV eller tjenester kan kjøpes av bedrifter. Det finnes allerede slike tilbud som VTA-bedrifter. Det må være en viktig offentlig oppgave å legge forholdene til rette for at alle kan delta i samfunnet med de ressursene de har.

For Utdanningsforbundet, Oslo VO, Rosenhof avdeling Sentrum

Wenche Granath Nilsen (ATV)

Astrid Raen (varatillitsvalgt)